

L'entorn, font de coneixements

L'edifici de l'escola bressol on vaig treballar molts anys era una estructura prefabricada, inicialment provisional, però on vam estar anys i panys. L'espai exterior era una extensió de fang que s'entollava els dies de pluja, i els dies de sol i vent el polsim de la terra ens feia quedar-nos dins. En aquest entorn els mestres, per fugir del lla-pis i el paper, del tancar els infants a les classes..., vàrem aprendre a ser creatius. Vàrem aprendre a treure profit del camí de casa a l'escola, un camí que indubtablement despertava la curiositat de l'infant per mirar més enllà del filat del pati.

El dèficit estructural es va convertir en l'esperó per trobar com oferir als infants recursos preuats i estimats. A poc a poc les portes s'obrien per visitar la Maria, una veïna que ens donava flors cada cop que anàvem a recollir la pilota que queia fora del pati... I així les relacions amb les persones de l'entorn anaven creixent..

En aquell temps, pares i mestres vam aprendre a retrobar l'entorn d'una forma diferent. No sortíem pel carrer tots arreglerats, agafats a una corda, sinó que, amb els adults suficients per garantir una certa seguretat, els infants anaven agafats de la mà, de dos en dos, de tres en tres,

Un entorn poc favorable ens pot fer aguditzar l'enginy per sortir de l'escola. Podem trobar la natura a les places, a racons propers que trepitgem cada dia. Llocs privilegiats on passen coses. Només cal aturar-nos a la placeta del barri per retrobar aquesta font que hem vist infinitat de vegades i per descobrir-hi a prop el cargol, la formiga, les olors, la veïna, l'avi, el gos... Sortir un dia sí i un altre també ajuda a crear lligams amb el territori, a trobar i retrobar, amb els amics de l'escola i amb la família, espais que ens fem nostres.

Carme Cols

però tranquils i sense presses. El carrer, les places, els parcs, són escenari de les vivències dels

infants fora de l'escola. Sortir per retrobar espais de la nostra ciutat era un eix important de la nostra activitat a partir del qual cercar la complicitat amb les famílies, projectant una escola oberta a la comunitat i al territori. Volíem que l'escola fos un lloc on totes les parets fossin transparents... La continuïtat i la normalitat de les sortides ho feia possible.

L'aigua va ser durant aquell període el principal eix vertebrador de situacions que entrellaçaven el que passava dins i fora de l'escola. A través de l'aigua, que anàvem a trobar a les fonts, als parcs i a la piscina de Can Mercader -i del fet de compartir aquells espais amb pares, avis, tiets-, el que els infants aprenien fora de l'escola es reflectia a dins en els seus jocs a la pica o en els jocs d'aigua seca i en el joc al pati, en els bas-sals, els dies de pluja.

A continuació es reproduïm algunes anotacions extretes del diari del grup de nens i nenes de dos anys i mig d'aquella època que, juntament amb reflexions actuals, mostren els petits reptes que ens anàvem marcant i que poc a poc anàvem conquerint.

20 de setembre: Hem fet un gran silenci i hem sentit i vist la pluja. M'han demanat per sortir però no teníem ni botes ni impermeables. En diferents ocasions havíem convertit bosses de plàstic en botes i impermeables i havíem sortit a jugar en els bassals, però tots acabàvem xops... Sortir a passejar sota la pluja, a emmirallar-se en els bassals -una activitat que ens educava a tots donant valor a un recurs tan preuat com l'aigua- demanava una certa planificació per poder improvisar sortides el dia que la pluja, en forma de plugim suau, ens ho permetia.

22 de setembre: Hem anat a l'habitació del material a buscar les banyeres que els pares havien dut el curs anterior. En un tres i no res els infants s'han organitzat per posar-s'hi a dins. I com que feia bon temps, hi hem posat un dit d'aigua de debò. Quan la temperatura ambient ho consentia, retrobàvem algunes de les activitats que havíem fet a l'exterior durant els mesos de maig, juny i juliol, i això ens permetia copsar el gran interès dels infants per aprendre a vestir-se i despullar-se, a descalçar-se...

23 de setembre: Hem sortit a passejar a la plaça del costat de l'escola. Portàvem una barqueta de paper i hem jugat amb ella a l'estany. La barqueta ens l'havia fet dies abans una àvia, i vàrem aprofitar per sortir a la plaça de l'estany per fer-la navegar. La complicitat amb les famílies

afavoria activitats diverses. A vegades, arran d'una iniciativa seva con la de fer barquetes que després es portaven a navegar; d'altres, d'una nostra en què participaven de diferents maneres, com ara, i això era freqüent, que ens acompanyessin quan sortíem a passejar.

28 de setembre: El fang que ahir vam anar a comprar avui l'hem estat manipulant molta estona. Abans de sortir al jardí ens hem rentat les mans; l'aigua ha quedat de color marró. Qualsevol excusa ens feia sortir. La continuïtat d'aquestes sortides potenciava l'obertura de l'escola a l'entorn. Havíem planificat per poder improvisar i sempre comptàvem amb la mare infermera, el cuiner, els pares en atur... Les sortides als voltants de l'escola eren un repte que anàvem conquerint. La complicitat amb les famílies ens permetia sortir amb els infants sense necessitat que anessin agafats a una corda. Sortíem gaudint d'una imatge d'infant capaç de respectar les normes, de caminar xino-xano de la mà dels seus amics i dels adults. Sense presses, amb temps per mirar, comentar i escoltar, descobrint el que sabien i les seves vivències.

30 de setembre: La mare de l'Alba ens ha portat culleretes de plàstic de l'hospital. Hem aprofitat que el Pere ens havia regat el pati i hem sortit a fer dinars. El plaer de jugar amb la terra mullada. Aprendre a no mullar-se ni embrutar la

roba. Molt aviat els nens van inventar una forma d'aconseguir-ho, tombant una galleda i asseient-s'hi a sobre, i fent servir altres recursos que els pares ens van portar: un banc, caixes de fusta... L'espai del pati, tan buit fins aleshores, s'anava omplint d'elements que transformaven les possibilitats de joc.

14 d'octubre: Aquest matí des de la finestra hem vist com els ocells es banyaven als bassals del pati. Nosaltres no hem pogut fer el mateix: avui feia molt vent i sensació de fred. L'escalfor del sol avui no ens acompanya.

15 de novembre: Avui sí! Aquest matí el «pati» era ple de tolls; feia un sol espantós i volíem sortir a jugar amb l'aigua. Però molts nens no portaven ni botes ni impermeable. Ho hem resolt fent impermeables i botes d'aigua amb bosses de plàstic per a tots els que no en tenien. Estaven d'allò més divertits, i ens ho hem passat pipa!

18 de novembre: Hem sortit a buscar cargols. Ens hem abrigat molt bé amb l'anorac. Avui tots teníem impermeable i botes i queia una pluja menuda. Portàvem una bossa i hem anat al carrer de les escaletes. Com que no trobàvem cargols hem entrat en un jardí municipal i hi hem trobat un estany. Com que anàvem ben preparats hem jugat tocant l'aigua i, de propina, hem trobat cargols! Viure i revivre les situacions. Sortir sovint. La constància i el treball van unir el grup de pares i mares. Havíem aconse-

guir que tots els infants tinguessin impermeable i botes d'aigua. Grans i petits havíem canviat l'expressió «òndia, plou» per «que bé, plou». Els pares sortien de l'escola amb els fills agafats de la mà, caminant al seu costat i gaudint dels petits tolls.

En sortir a passejar en dies de pluja, en dies de sol radiant, en dies ennuvolats... podíem observar les diferents llums. Mirar amunt, el cel, aquest espai tan meravellós que mai no és igual ni en el color ni en les seves múltiples formes... Mirar avall i aturar-se, emmirallar-se en un toll, posar-hi els peus i fer xip-xap.

El procés de creixement, com la complicitat amb les famílies, és una conquesta lenta que es va construint dia a dia. La feineda de les mestres i dels pares a treure la roba humida després de jugar amb l'aigua molt aviat va quedar compensada per l'alegria i l'autonomia que els infants ens anaven mostrant. Ben aviat van ser els mateixos infants els que es treien la roba humida i la posaven sobre els radiadors, i en un tres i no res ja era seca. L'ajuda de l'adult era cada cop més innecessària.

16 de gener: Aquest matí tot l'espai del grup estava transformat. Hem retirat la taula, hem posat un matalàs gran i, al voltant, matalassos petits (com una piscina d'aigua seca). Ens hem tret les sabates, els mitjons... Quan

sortíem de la piscina imaginada representàvem, simulàvem que ens assecàvem amb la tovallola; després ens hem tornat a posar la roba. La continuïtat del joc iniciat el setembre amb les banyeres ens va permetre jugar amb aigua seca un dia a la setmana, preparant així la sortida real a la piscina quan arribés la calor. Per fer més real la simulació portaven de casa la bossa de la piscina... es feia tota l'activitat prèvia: despullar-se, guardar la roba al banc, posar-se el banyador, les sabatilles... Passàvem tot el matí fent aquest joc. Era una situació de descoberta que oferia als infants la possibilitat de conquerir el coneixement del seu cos.

30 de gener: El Ramon, el Carles i el Joan han estat amb nosaltres. Són els monitors de la piscina, els nous amics que ens acompanyaran en la descoberta de l'aigua. Quan els arbres tinguin fulles anirem amb ells a jugar-hi. També els hem invitat a venir demà a la reunió de pares. Així els coneixeran i els podrem explicar el que farem. I el procés continuava. Havíem obert molts camins al voltant d'un eix vertebrador: observar, entendre i utilitzar l'entorn com a motor de coneixement, com a impulsor de cultura. Havíem avançat en una organització que permetia crear situacions com les descrites (sortir a passejar sota la pluja, jugar en els bassals, anar a la piscina simulada o real...). Una

organització que a simple vista podia semblar improvisada, però no ho era. Havíem après a planificar diferents estratègies per oferir als infants, a les famílies i a nosaltres mateixos, els mestres, l'experiència de viure i explorar diversitat de contextos.

Anar a casa d'un nen del grup, a la botiga a buscar llanternes, a la plaça a banyar el vaixell que ens havia fet l'àvia, al carrer de les escaletes... ens va permetre relacionar-nos i créixer. Sortir dia sí i dia també permetia retrobar de nou aquests espais, ampliar-los, oferir als nostres ulls el plaer de sorprendre'ns. Observàvem els canvis, apreníem mirant i descobrint l'entorn, els colors, les olors...

La complicitat amb les famílies va permetre teixir aquesta xarxa de relacions i engegar projectes comuns que ens van permetre jugar amb la llum, amb l'aigua, la terra, l'aire... com aquell qui estira d'un fil per descobrir i crear vincles entre un passat i un present generador de vivències. ■

Carme Cols, mestra de les escoles bressol municipals de Cornellà de Llobregat

